

Economie 1,2 (nieuwe stijl) en economie (oude stijl)

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Tijdvak 2

Inzenden scores

Vul de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in op de optisch leesbare formulieren of verwerk de scores in het programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk op 20 juni naar de Citogroep.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.
Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;
 - 3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/ of tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit vwo-havo-mavo-vbo).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regel

Voor het vak Economie 1,2 (nieuwe stijl) en economie (oude stijl) HAVO is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1**Maximumscore 2**

- 1 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om uitgaven voor onderwijs doordat een (relatieve) afname van het aantal jongeren tot een beperking van het aantal studerenden kan leiden.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om uitgaven voor de kinderbijslag doordat het aantal kinderen dat recht geeft op kinderbijslag (relatief) afneemt.

Maximumscore 2

- 2 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de rentelasten voor de overheid naar verhouding dalen waardoor de mogelijkheden om stijgende uitgaven te financieren toenemen.

Maximumscore 2

- 3 de AOW-uitkeringen
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat door een toenemend aantal actieven een lager bedrag aan premie volstaat om het benodigde bedrag aan AOW-uitkeringen op te brengen.

Opgave 2**Maximumscore 2**

- 4 een stijging
Een voorbeeld van een juiste berekening is:
Afname variabele kosten door invoering van de kilometerheffing:
 $(132 \text{ miljard} - 114 \text{ miljard}) \times \text{€ } 0,15 = \text{€ } 2,70 \text{ miljard.}$
Toename variabele kosten door invoering van de kilometerheffing:
 $114 \text{ miljard} \times \text{€ } 0,03 = \text{€ } 3,42 \text{ miljard.}$

Maximumscore 2

- 5 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat er minder files ontstaan hetgeen kostenbesparend werkt.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat door de daling van het aantal autokilometers de belasting van het milieu door het autoverkeer afneemt.

Maximumscore 2

- 6 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de extra inkomsten uit de kilometerheffing volledig worden teruggesluisd naar de automobilisten en de inkomsten uit accijns dalen vanwege een daling van het aantal autokilometers.

Maximumscore 2

- 7 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat het afschaffen van de accijns op een liter brandstof tot daling van de brandstofkosten per kilometer leidt waardoor automobilisten minder gevoelig worden voor het brandstofverbruik bij het aanschaffen van een nieuwe auto.

Opgave 3**Maximumscore 2**

- 8 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 Hoogste inkomen per hoofd van de bevolking in Utrecht $\text{€ } 11.750 \times 1,073 = \text{€ } 12.607,75$
 Laagste inkomen per hoofd van de bevolking in Friesland $\text{€ } 11.750 \times 0,911 = \text{€ } 10.704,25$
 Het verschil bedraagt $\text{€ } 1.903,50$

Maximumscore 2

- 9 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $\frac{0,979 \times 10.210}{0,99 \times 11.750} \times 100\% = 85,93\%$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 10 boven het landelijke gemiddelde
 Een voorbeeld van een juiste toelichting is:
 Een toelichting waaruit blijkt dat het inkomen per hoofd van de bevolking in Zuid-Holland verder boven het landelijke gemiddelde ligt dan de consumptie per hoofd van de bevolking, waardoor in Zuid-Holland een naar verhouding groot deel van het besteedbare inkomen wordt gespaard.

Opgave 4**Maximumscore 6**11

Te beoordelen aspecten	Noteer voor elk aspect 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel
a Het verband tussen het verdwijnen van subsidies en de armoedeval is correct uitgewerkt. Te denken valt aan het afschaffen van de huursubsidie waardoor mensen minder snel afgeremd worden aan het werk te gaan doordat het verdiende inkomen niet meer leidt tot het wegvallen van huursubsidie.	
b De besparing op een uitkering in het huidige sociale zekerheidsstelsel is correct uitgewerkt. Te denken valt aan het (gedeeltelijk) overbodig worden van een wet als de algemene bijstandswet (ABW) / de werkloosheidswet (WW) doordat het basisinkomen voldoende is om in (het grootste deel van) het bestaansminimum te voorzien.	
Het gekozen aspect is correct uitgewerkt. Te denken valt aan: bij 1: stijging van de arbeidsproductiviteit doordat ongemotiveerde arbeiders zich minder snel aanbieden / deeltijdwerk wordt bevorderd. bij 2: een versterking omdat het aanbod van laaggeschoolden daalt doordat sommigen genoeg nemen met het basisinkomen. bij 3: een besparing op de personeelskosten omdat er door de vereenvoudigingen minder werknemers nodig zijn om het sociale zekerheidsstelsel en het belastingstelsel uit te voeren.	
Indien het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt en / of het betoog geen goed doorlopend verhaal is.	-1

Opgave 5**Maximumscore 2**

- 12 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om infrastructurele voorzieningen.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om aankoop van gebouwen.

Maximumscore 2

- 13 Uit het antwoord moet blijken dat investeringen de effectieve vraag / de totale bestedingen in een land verhogen.

Maximumscore 3

- 14 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat investeringen de productiecapaciteit vergroten waardoor de bestedingen minder snel de productiecapaciteit te boven gaan.

Maximumscore 2

- 15 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Ouderen stoppen minder snel met werken.
 - Arbeiders worden minder snel arbeidsongeschikt.
 - Arbeiders gaan meer uren werken.
- Een voorbeeld van een juiste toelichting is:
Een toelichting waaruit blijkt dat als het aanbod op de arbeidsmarkt groeit / minder daalt, de stijging van de lonen en daarmee de loonkosteninflatie kan worden afgeremd.

Opgave 6**Maximumscore 2**

- 16 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
- $$\frac{(2.540 + 6.402)}{(3.599 + 6.170)} \times 100 = 91,5$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 17 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
(€ 224.156 – € 203.260) + (€ 56.983 – € 56.772) + (€ 49.524 – € 54.810) =
€ 20.896 + € 211 – € 5.286 = € 15.821 miljoen

Maximumscore 2

- 18 4,5% (uit statistiek 2)

Maximumscore 2

- 19 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $0,15 \times 0,95 \times 7.865.000.000 = 1.120.762.500$ dollar

Maximumscore 2

- 20 geapprecieerd
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat als de koers van de euro uitgedrukt in dollars gelijk blijft en tegelijkertijd de koers van de euro in ponden stijgt, de koers van de dollar in ponden moet zijn gestegen.

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Opgave 7

Maximumscore 3

21 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- De prijsverandering bedraagt $\frac{-45}{590} \times 100\% = -7,63\%$ 1
- De verandering van de gevraagde hoeveelheid bedraagt $\frac{66.000 - 56.000}{56.000} \times 100\% = 17,86\%$ 1
- De prijselasticiteit van de vraag naar wasmachines met 'A-label' is $\frac{17,86\%}{-7,63\%} = -2,34$ 1

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

22 ja

Een voorbeeld van een juiste berekening is:

De energiebesparing op wasmachines zonder 'A-label' bedraagt:
 $(122.000 - 115.000) \times 200 \times 2$ kilowattuur = 2.800.000 kilowattuur.
 Het energiegebruik door wasmachines met 'A-label' bedraagt:
 $(66.000 - 56.000) \times 200 \times 2 \times 0,70 = 2.800.000$ kilowattuur.

Maximumscore 2

23 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat de vraag naar wasmachines zonder 'A-label' lager wordt waardoor de prijs van deze wasmachines daalt.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de vraag naar wasmachines zonder 'A-label' lager wordt waardoor de gemiddelde constante kosten per geproduceerde wasmachine stijgen.

Opgave 8

Maximumscore 2

24 Twee van de onderstaande antwoorden:

- Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om huur / pacht.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om interest.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het gaat om winst.

Maximumscore 2

25 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat beroepsgroepen die naar verhouding schaars zijn op de arbeidsmarkt een hoger loon en daardoor een hoger inkomen ontvangen (dan beroepsgroepen die naar verhouding minder schaars zijn).

Maximumscore 2

26 naar links

Een voorbeeld van een juiste verklaring is:

Een verklaring waaruit blijkt dat het percentage inwoners met een primair inkomen toeneemt.

Einde